

II. JÁNOS PÁL HOMÍLIÁJA EDMONTONBAN (KANADA)

1984. szept. 17-én

Hadd hallom, mit hirdet az Úr, a mi Istenünk!

Valóban, ő a békét hirdeti.

Az igazság és a hűség találkoznak,

az igazságosság és a béke csókot vált (Zsolt 85,9.11).

Krisztusban Kedves Testvéreim!

A mai liturgiából hallottuk a válaszos zsolttár szavait. A szövetség Istene a béke Istene. A béke a földön az ő országának és az üdvösségnek gyümölcse. Foglalat a igazságosság és az isteni parancsokhoz való hűség. Megígérte az Úr a békét mint közkinccset különböző szinteken. Ez a lelkiismeret belső kincse. De emberies egymás mellett élésünk is. Végül, a béke társadalmi és nemzetközi kincsünk.

Az utóbbit tartotta szem előtt VI. Pál, amikor az emlékezetes szavakat írta: „Fejlődés a béke új neve.” Ezt a Népek fejlődése c. enciklikájában írta meg (87. sz.).

Azért jöttünk össze ma Edmontonban, hogy a fejlődés és haladás ezen témakörét szentmiseáldozatunkban az elmélkedés és ima központi tárgyává tegyük. Ebben az eukarisztikus közösségben találkozott mindenekelőtt az edmontoni érsekség egész egyháza. Valóban, köszönteni óhajtom ezt az egyházat pásztorával, MacNeil érsekkel. Ugyancsak köszöntöm Edmonton ukrán püspökségét Savaryn és Greschuk püspökökkel. Mély elismeréssel adózom a Saskatchewan-ból jött hívek seregének, akik áldásra hozták keresztjeiket. Ugyancsak Krisztus Jézus, a mi Urunk szeretetével ölelem át a zarándokokat és vendégeket mind. Közép Amerika, Dél-Kelet Ázsia és Kelet-Európa menekültjei külön helyet foglalnak el szívemben.

Visszatérve témánkra, meggyőződésem, hogy bizonyos értelemben egész Kanada jelen van összejevetelünkön Edmontonban. Amikor a helyi közösség ezt a témát ajánlotta, bizonynyal gondolt az egész társadalomra, amelyben a népek fejlődése elsorángú kérdés és társadalmi, valamint nemzetközi felelősséget jelent. Különösen, amióta ez a „fejlődés” és „haladás” a béke új neve.

Liturgiánk azt sugallja, hogy vizsgáljuk meg ezt a fontos témát mindenek előtt úgy, ahogy azt elének tárja szent Máté evangéliumának 25. fejezete.

Ugyanazzal az érülettel hallgattuk végig az utolsó ítéletről szóló evangéliumot, mint mindenkor. Ez a szakasz érinti hitünk és erkölcsiségünk legalap-

vetőbb kérdéseit. Ez a két terület szigorúan összetartozik. Talán az evangélium egyetlen más szakasza sem szól kapcsolatukról ilyen meggyőzően.

Jézus Krisztusba vetett hitünk bizonyos végleges kifejezésre talál itt: „Az Atya nem ítél senkit, hanem egészen a Fiúra bízta az ítéletet“ (Jn 5,22). A mai evangéliumban elének áll Krisztus, mint bíró. Sajtátságos hatalma van ítélni, mert egy lett közülünk, a testvérünk. Az emberi nemhez való testvéri kapcsolata – testvéri kapcsolata minden egyes emberrel – vitte őt a keresztre és a föltámadásra. Minden személlyel való közösségvállalása és a vele való szolidaritásunk nevében ítél ő, a mi Testvérünk és Megváltónk, akit minden emberben felfedezünk: „Éhes voltam . . . Szomjas voltam . . . Idegen voltam . . . Nem volt ruhám . . . Beteg voltam . . . Börtönben voltam . . .“ (Mt 25,35-36).

Majd kérdezik a jobbján és balján állók, akik fölött ítélkeznek: Mikor és hol? Mikor és hol láttunk ilyennek? Mikor és hol tettük azt, amit mondtál? Illetve: Mikor és hol nem tettük azt?

A válasz: „Bizony mondom nektek, amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek“ (Mt 25,40). Azaz: „Amit a legkisebbek valamelyikével nem tettetek, velem nem tettétek“ (Mt 25,45).

„E legkisebb testvéreim közül eggyel.“ Illetve: egy emberrel, egy szükségben levő egyedi emberi lényvel.

A II. Vatikáni zsinat azonban, követve a Hagyomány egészét, int hogy ne álljunk meg a keresztény etika individualista értelmezésénél, mert a keresztény etika rendelkezik szociális dimenzióval is. Az ember, mint személy közösségekben, társadalomban él. A közösség révén részese az éhségnek, szomjúságnak, betegségnek, rosszulapláltságnak és nyomornak, valamint minden fogyatékoságnak, amely innen származik. Így az emberi lény már a saját személyében tapasztalja meg mások igényét és inségét.

Krisztus, a Bíró beszél tehát az egyről „a legkisebb testvéreim közül“, egyszersmind minden egyesről és az összesről.

Valóban, beszél az igazságtalanság és a rossz egyetemes dimenziójáról. Szóváteszi azt, amit mi Észak-Dél ellentétnek szoktunk mondani. Nemcsak Kelet-Nyugat, hanem Észak-Dél is: állandóan gazdagabb Észak, és szüntelenül szegényebb Dél.

Igen, mindig szegényebb a Dél, míg az Észak gazdagodik. Gazdagabb a fegyvernemekben is, amelyekkel a nagyhatalmak és blokkok kölcsönösen vesztélyeztetik egymást. Azzal érvelnek ugyan, hogy éppen azért fenyegetik egymást, nehogy meg is semmisítsék.

Sajtátságos egy dimenzió ez, sokak szerint az előfront dimenziója. A halálos veszedelemé, amely a modern világ felett lebeg. Ez különleges figyelmet érdemel.

Éppen ezért, Krisztus szavai szerint, a szegény Dél elítéli a gazdag Északot. Mert szegények ők nemcsak a táplálékhiány, hanem a szabadság és más emberi jogok hiánya miatt is. Ezek a szegény emberek és szegény nemzetek el-

ítélik azokat, akik megfosztják őket ezen javaktól és mások kárára teremtenek önmaguknak gazdasági és politikai imperialista monopóliumot.

A mai liturgia evangéliumának tartalma nagyon gazdag. Alkalmazható az igazságtalanság és emberi gonoszság különböző szintjeire. Minden helyzetben maga Krisztus lép elénk. Így szól, mint Üdvözítő és Bíró: „Nekem tettétek“, „Velem nem tettétek“.

Ő a végítéletkor, amely állandóan készül és bizonyos formában szüntelen jelen van, mindenekelőtt bizonyítani akarja a megtett jót.

Itt jön be az egyházi tanítás azon jeles kifejezése, amely elsődleges megfogalmazást nyert a Populorum Progressio enciklikában. Ami VI. Pált és az általános Egyházat foglalkoztatta, lüktető cselekvés és napjainkig viszhangzó hangos felszólítás: „Nem csak az éhség megszüntetéséről és a szegénység csökkentéséről van szó. Sürgető és szükséges az inség ellen küzdeni, de ez magában nem elég. Fel kell építeni egy olyan világot, amelyben minden ember teljes emberi életet élhet, függetlenül fajától, vallásától és nemzetiségétől. Meg kell szabadítani az embert a szolgaságtól, amit a másik ember vagy a természet erői kényszerítenek reá. Olyan világot kell létesíteni, ahol a szabadság nem üres szó, és ahol a szegény ember (Lázár) a gazdaggal ugyanazon asztalhoz ülhet“ (47. sz.).

Valóban, fejlődés a béke új neve. A béke szükséges; korunkban parancsszó. Úgy mint a fejlődés és haladás: minden hátrány megszüntetése.

Ezzel a lelkülettel imádkozunk ma. Liturgiánk világosan kihangsúlyozza az igazságosság és béke kapcsolatát.

Nézzük csak az első olvasmányt Izajástól: „Újra kiárad ránk a lélek a magasból . . . Az igazságosság békét terem, az igazságnak meg biztonság lesz a gyümölcse mindörökre. Népem békességben lakik majd otthonában, biztonságos hajlékokban, gondtalan nyugalomban“ (Iz 32,15.17-18).

Ezt a próféta századokkal Jézus előtt írta. Milyen tartós és változatlan az egyesek és a népek vágya!

Majd később Pál apostol szól a Filippi levélből: „Isten békéje, amely minden értelmet meghalad, megőrzi szíveteket és értelmeteket Krisztus Jézusban“ (Fil 4,7).

Az ilyen béke feltétele a megfelelő emberi magatartás életünk minden téren. Szent Pál így folytatja: „Arra irányuljanak gondolataitok, ami igaz, tisztesség, igazságos, ami ártatlan, kedves, dicséretre méltó, ami erényes és magasztos. Amit tanultatok és elfogadtatok, amit hallottatok és példámon láttatok, azt váltsátok tettekre, s veletek lesz a béke Istene“ (Fil 4,8-9).

A népek fejlődéséért imádkozunk ma Kanadában, Edmonton városban. VI. Pál pápa szavai értelmében kifejezetten fohászkodunk békéért, mert könyörgünk mindazért, ami a béke korszerű mivoltát alkotja. Ugyanezt sugallják Izajás próféta és a Pogányok Apostolának szavai. Ez az, amiért fohászkodunk az eukarisztia bemutatása és a benne való részvétel közben.

Jusson el imánk az égbe! A béke Istene legyen velünk!

A béke Istene legyen velünk! Ez a kiáltás magában foglalja korunk drámáját: a nagy veszélyt. Az atom-veszedelmet? Bizonyosan!

Még ettől is többet: Az igazságtalanság veszedelmét. A rendszerek rideg kereteinek vészét, melyeken az ember nem tud keresztülhatolni. Az ilyen rendszerek és szisztémák nem nyílnak ki az ember felé, nem haladnak a népek fejlődése irányában. Nem tartanak lépést az igazságossággal és ennek követelményeivel. Nem járnak a béke útján.

Nem billent meg az általános egyensúly? Annak a hátrányára, amit „a legkisebbek valamelyikével nem tettetek”? A legkisebb testvérek millióival és billióival?

Meg kell ezt mondani itt Kanadában, amely olyan terjedelmes, mint egy kontinens. Innen, erről a helyről egyformán üzenjük minden jóakarátú embernek, minden csoportnak, közösségnek, szervezetnek, intézménynek, minden nemzetnek és kormánynak. Azt üzenjük, hogy nagyon fontos mindaz, amit „tettünk” és amit tenni fogunk. Szükséges mindaz, amit majd tervezünk és amit megkísérelünk tenni nagyobb erőbevetéssel és határozottsággal.

Annak a mérlege növekszik, és növekednie kell, amit „tettünk” egy személynek, millióknak, billióknak. A jó növekedjen az emberiség történelmének mérlegén.

Az ítélet, amit kimondott a mai evangélium állandó előkészületben van és éppenséggel most valósul meg: Amit eggyel... millióval... billióval tettetek, „velem tettétek”!

A béke Istene legyen velünk, itt Kanadában és mindenütt.

Bárcsak a második évezred estéjén az igazságosság és béke ismét csókot váltana (Zsolt 85,11). Ez készítsen minket föl Krisztus dicsőséges eljövételére! Amen.

A SZERELEM ERŐS MINT A HALÁL

A pápa beszéde az 1984. június 27-i nyilvános kihallgatáson

1. Az elmúlt hetekben az Énekek énekét magyarázva kifejtettem, hogy hogyan épül a házasság szentségi jele a „test nyelvezetére”, amit a férfi és a nő az ő sajátos valóságukban kifejeznek. Ebből a szempontból szeretném ma Tóbiás könyvének néhány szakaszát is megvizsgálni.

Tóbiás és Sára házasságának leírásánál a „nővér” kifejezés mellett – amely a házasság testvéri jellegére is utal, – találunk egy másikat is, amely az Énekek énekéhez hasonlít. Ott, amint bizonyára emlékeztek rá, a házastársi párbeszédben kinyilvánított szerelem „erős mint a halál” (Én 8,6). Tóbiás könyvében pedig azt találjuk, hogy Tóbiás Sárát „annyira megszerette, hogy szívét